



Minister Funduszy i Polityki Regionalnej

Katarzyna Pełczyńska-Nałęcz

Warszawa, data: 20 lipca 2024

Znak sprawy: DSR-VIIa.054.4.2024.MCH

Pan
Szymon Hołownia
Marszałek Sejmu RP

**Dotyczy: odpowiedzi na interpelację nr 3078 w sprawie wzmocnienia
regionalnych przewag konkurencyjnych**

Szanowny Panie Marszałku,

odpowiadając na interpelację Pana Posła Daniela Milewskiego, w której zostały postawione pytania dotyczące wzmocnienia regionalnych przewag konkurencyjnych, przedstawiam następujące informacje.

Pytanie nr 1: W jaki sposób rząd zamierza tworzyć warunki sprzyjające inwestycjom i innowacjom w wybranych sektorach, mających podstawowe znaczenie dla gospodarek regionalnych, a także jakie narzędzia i mechanizmy wsparcia będą w tym celu wykorzystane? oraz pytanie nr 5. Jakie są perspektywy długoterminowe dla wzmocnienia regionalnych przewag konkurencyjnych, a także jakie cele strategiczne rząd wyznacza w tej dziedzinie?

Zgodnie z obowiązującymi dokumentami strategicznymi, w tym m.in. zgodnie z zapisami Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego do roku 2030 (KSRR), rząd wspiera konkurencyjność regionów oraz działania mające na celu wzmocnienie regionalnych przewag konkurencyjnych. W tym zakresie realizowane są i wykorzystywane instrumenty wsparcia ukierunkowane na tworzenie warunków do wzrostu konkurencyjności, innowacyjności i inwestycji w wybranych sektorach. Lepsza koncentracja na działaniach proinnowacyjnych oraz synergii pomiędzy krajowymi i regionalnymi specjalizacjami jest zapewniana m.in.

poprzez wykorzystanie procesu przedsiębiorczego odkrywania oraz monitorowanie inteligentnych specjalizacji na poziomie krajowym i regionalnym.

Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych i optymalne wykorzystanie posiadanych zasobów jest wspólnym wyzwaniem dla wszystkich obszarów przede wszystkim dlatego, że ich skala i specyfika jest w każdym regionie różna, zależnie od posiadanego kapitału terytorialnego. Wspomniany kapitał jest jednym z najważniejszych wyznaczników pozycji konkurencyjnej województw, a zarazem kluczowym czynnikiem długookresowego rozwoju. Dlatego też rząd prowadzi działania, które koncentrują się m.in. na rozwoju kapitału ludzkiego i społecznego rozumianego jako zwiększenie aktywności zawodowej mieszkańców i rozwijaniu wysoko wykwalifikowanych zasobów pracy.

Warunkiem skutecznego konkurowania polskich regionów na rynku globalnym, jest zwiększanie stopnia ich innowacyjności. Wzrost innowacyjności technologicznej całego kraju oraz poszczególnych regionów jest nadal wyzwaniem i stanowi długotrwały proces. W tym celu prowadzone są działania polegające na zwiększaniu potencjału badawczego i innowacyjnego.

Wzmacnianiu regionalnych przewag konkurencyjnych sprzyja wdrażanie koncepcji inteligentnego miasta (smart city) polegającej na wykorzystaniu najnowszych technologii zwłaszcza informacyjnych i komunikacyjnych oraz otwartych danych publicznych umożliwiających bardziej efektywne zarządzanie miastem oraz usprawniające życie mieszkańców i podnoszące jego jakość przy zaangażowaniu mieszkańców we współtworzenie miasta.

Wspieranie przedsiębiorczości to jedno z głównych zadań zarówno rządu, jak i administracji samorządowej. Działania podejmowane w ramach polityki regionalnej służą stworzeniu spójnego systemu, który zaoferuje rozwiązania i wsparcie uwzględniające zróżnicowane potrzeby dużych i małych firm. Przedsiębiorstwa potrzebują wsparcia w trzech obszarach: dostępu do finansowania, rozwoju modeli biznesowych oraz polepszenia otoczenia prawnego i instytucjonalnego. W tym celu realizowane są zadania koncentrujące się na wspieraniu przedsiębiorczości w ośrodkach miejskich (głównie w ośrodkach wojewódzkich i dużych miastach), które charakteryzują się odpowiednim potencjałem wiedzy, nauki i gospodarki. Ponadto promuje się tworzenie przez firmy innowacji w zakresie technologii, produktów i usług oraz dostosowanie przedsiębiorstw do standardów środowiskowych, rozwija się Usługi Instytucji Otoczenia Biznesu, które zapewniają dostęp do informacji o oferowanym wsparciu, zmianach w przepisach prawnych czy warunkach prowadzenia działalności gospodarczej oraz dostęp do usług rozwojowych i innowacyjnych.

Jeśli chodzi o mniejsze ośrodki o słabszym potencjale to na ich obszarze realizowane są działania m.in. w zakresie rozwoju wewnętrznego potencjału przedsiębiorstw, start-upów, dostępu do usług doradczych oraz wzmacniania kompetencji zarządczych.

W polityce regionalnej istotną wagę przypisuje się rozwijaniu kompetencji administracji publicznej, jakie są niezbędne do prowadzenia skutecznej polityki rozwoju, w szczególności na terenach o niskim potencjale rozwojowym. W tym celu wspierane są powiązania między lokalnym i regionalnym sektorem publicznym a światem biznesu i nauki.

W najbliższym czasie planowane jest przeprowadzenie ewaluacji Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030, która oceni czy adresowane do tej pory działania wyznaczone w obowiązującym dokumencie są wystarczające i czy wymagają zmian. Dodatkowo w MFiPR rozpoczęliśmy prace nad wskazaniem wyzwań i celów średniookresowej strategii rozwoju kraju (śsrk) na najbliższe 10 lat. Podsumowując powyższe należy zauważyć, że działania rządu w sferze kształtowania polityki rozwoju przykładają dużą wagę do m.in. wzmocnienia regionalnych przewag konkurencyjnych i tworzenia warunków do wzrostu konkurencyjności, innowacyjności i inwestycji w regionach.

Działania związane ze wzmocnieniem regionalnych przewag konkurencyjnych zostały również wskazane w koncepcji Rozwoju Kraju do 2050 r., która jest dokumentem wizyjnym, umożliwiającym dokonywanie najlepszych wyborów strategicznych w ramach średniookresowych strategii i polityk publicznych wdrażanych przez rząd oraz samorząd terytorialny. Koncepcja m.in. wskazuje, że dla zapewnienia konkurencyjności i atrakcyjności poszczególnych obszarów i ich otoczenia konieczne jest dbanie o wysokiej jakości kapitał ludzki i korzystne środowisko dla biznesu. Natomiast stworzenie warunków dla rozwoju da szansę na poprawę aktywizacji zawodowej lokalnych społeczności oraz na wzmocnienie konkurencyjności i atrakcyjności poszczególnych terytoriów. Budowanie przewag konkurencyjnych w regionach powinno opierać się na informatyzacji i nowoczesnych technologiach. Niemniej jednak podejście to nadal wymaga umiejętności adaptowania do nowych rozwiązań i systematycznego kształcenia. Z kolei przewagi konkurencyjne w mniejszych ośrodkach i w obszarach funkcjonalnych powinno opierać się na ich wewnętrznych walorach przyrodniczych i kulturowych.

Umowa Partnerstwa 2021-2027 (UP), której głównymi instrumentami realizacji są krajowe i regionalne programy, wskazuje na szereg działań wzmocniających konkurencyjność oraz produktywność i budowanie odporności gospodarek regionalnych. Zwłaszcza CP1 „Bardziej konkurencyjna i inteligentna Europa dzięki promowaniu innowacyjnej inteligentnej transformacji gospodarczej” wskazuje, że istotne dla podniesienia produktywności i konkurencyjności gospodarek krajowej i regionalnych są działania polegające na usunięciu barier związanych z otoczeniem regulacyjnym przedsiębiorstw, skuteczne upowszechnianie innowacji w całej gospodarce, zapewnienie wykwalifikowanej kadry i otoczenia przedsiębiorstw, które sprzyjać będzie zmianie modeli biznesowych w stronę opartych na innowacjach. Ponadto kluczowa dla transformacji w nowoczesną, cyfrową oraz zrównoważoną pod względem wpływu środowiskowego gospodarkę będzie informacja, promocja i edukacja na temat dostępnych

rozwiązań technicznych i organizacyjnych oraz potencjalnych korzyści płynących z ich zastosowania. Priorytetem jest także kształtowanie kompetencji proinnowacyjnych i menadżerskich. Tym samym konieczne są działania polegające na wsparciu rozwoju niezbędnych dla nowoczesnej gospodarki kompetencji i umiejętności przedsiębiorców, menadżerów i pracowników również sektora publicznego, w szczególności w zakresie nowych technologii, umiejętności cyfrowych czy zielonych oraz zarządzania innowacjami i nowymi modelami biznesowymi.

Rząd tworzy warunki i rozwiązania sprzyjające realizacji nowych inwestycji i innowacji w wybranych sektorach gospodarki, które przekładają się na budowanie przewag konkurencyjnych poszczególnych regionów.

Szczególnie Program Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki 2021-2027 (FENG) finansowany ze środków funduszu spójności w ramach obecnej perspektywy 2021-2027, na który przeznaczono największą pulę środków (7,9 mld euro) kieruje wsparcie na tworzenie warunków do wspierania inwestycji i innowacji w wybranych sektorach. Program adresuje środki finansowe na działania dotyczące zwiększenia potencjału w zakresie badań i innowacji, wzrostu konkurencyjności MŚP oraz rozwinięcia umiejętności na rzecz inteligentnych specjalizacji. W ramach programu przewidziano instrumenty wspierające współpracę pomiędzy JST a rządem, przedsiębiorstwami i społeczeństwem w obszarze badań, rozwoju i innowacyjności. Celami programu jest w szczególności zwiększenie potencjału w zakresie badań i innowacji oraz wykorzystywania zaawansowanych technologii, wzrost konkurencyjności MŚP, rozwinięcie umiejętności na rzecz inteligentnych specjalizacji, transformacji przemysłowej i przedsiębiorczości oraz transformacja gospodarki w kierunku Przemysłu 4.0 oraz zielonych technologii.

Wsparcie w ramach programu FENG skierowane jest do przedsiębiorstw, sektora nauki, konsorcjów przedsiębiorców oraz konsorcjów przedsiębiorców z organizacjami badawczymi oraz instytucji otoczenia biznesu (ośrodków przedsiębiorczości, ośrodków innowacji, instytucji finansowych).

Program FENG wdrażany jest na obszarze całej Polski. Dlatego jego założenia nie odnoszą się ściśle do poszczególnych gospodarek regionalnych, lecz do beneficjentów (przedsiębiorstw, organizacji badawczych i pozarządowych) ze wszystkich JST. Środki unijne przeznaczone na działalność badawczą, rozwojową i innowacyjną zostały podzielone pomiędzy poziom krajowy a regionalny w Umowie Partnerstwa, która została wypracowana wspólnie pomiędzy regionami, rządem a Komisją Europejską.

Program FENG jest programem krajowym, dlatego jego założenia odnoszą się do wszystkich podmiotów niezależnie od miejsca prowadzenia działalności. Program uwzględnia wsparcie dla sektorów, które zostały uznane za Krajowe Inteligentne Specjalizacje i są jednocześnie specjalizacjami regionalnymi, tym samym wsparcie z poziomu krajowego kierowane jest również na specjalizacje regionalne.

W największym instrumencie wdrażanym w ramach FENG tj. Ścieżka SMART, który stanowi 55% alokacji całego Programu przewidziano:

1. Konkursy skierowane m.in. dla projektów realizowanych na terenie miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze lub obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją.
2. Ponadto, w FENG w Priorytecie 2 „Środowisko przyjazne innowacjom” możliwe będzie wsparcie ukierunkowane na tworzenie lepszych warunków organizacyjno-prawnych oraz infrastrukturalnych dla rozwoju MŚP poprzez rozwój potencjału instytucji publicznych do prowadzenia interwencji wspierających rozwój przedsiębiorstw.

W zakresie ukierunkowania sektorowego FENG opiera się na liście Krajowych Inteligentnych Specjalizacji (KIS). Aktualna lista KIS obowiązująca dla FENG dostępna jest na stronie: <https://www.gov.pl/web/rozwoj-technologie/krajowe-inteligentne-specjalizacje>

W Programie FENG istnieją również dedykowane instrumenty wspierające współpracę z jednostkami samorządu terytorialnego. Zaplanowano działania, które są pośrednio adresowane do jednostek samorządów terytorialnych – na zasadzie ich współpracy z beneficjentem, uwzględniając JST jako odbiorcę docelowego, partnera. Ponadto w FENG możliwe jest uwzględnienie wymiaru regionalnego na zasadzie preferencji. W Programie zaplanowano również uruchomienie działań dotyczących:

1. Wsparcia dla regionów w zakresie budowania potencjału B+R+I przez wymianę wiedzy i sieciowanie. W ramach tego działania zaplanowano m.in. wsparcie na podnoszenie kompetencji administracji samorządowej i rządowej we wspieraniu innowacji i działalności badawczo-rozwojowej oraz zielonej i cyfrowej transformacji gospodarki. Projekt obejmuje także możliwość wsparcia prowadzenia badań, analiz i ewaluacji w zakresie rozwoju przedsiębiorczości, innowacyjności i efektywności polityki rozwoju regionalnego.
2. Wspólnych przedsięwzięć badawczych (WPB). WPB to konkursy organizowane wspólnie przez NCBR oraz np. partnerów regionalnych (Urzędy Marszałkowskie). W przypadku wspólnych przedsięwzięć z samorządami województw możliwe będzie dofinansowanie w ramach projektu wdrożenia rozwiązania technologicznego powstałego w ramach prac B+R. Współpraca wskazanych podmiotów będzie opierała się przede wszystkim na wspólnie ustalonej agendzie badawczej, odpowiadającej na najważniejsze dla danego regionu wyzwania i szanse rozwojowe. Projekty w konkursach WPB wybierane będą w trybie konkurencyjnym.
3. Inno_Lab – projekt, w ramach którego podjęte będą inicjatywy takie jak:
 - 1) „gov_LAB”, który ma za zadanie przybliżyć urzędnikom metodę projektowania usług. Program oparty jest o metodologie service design oraz design thinking, dopasowane do potrzeb instytucji publicznych. Dzięki pracy nad realnym wyzwaniem urzędu, uczestnicy programu poznają, jak narzędzia

design thinking oraz service design mogą być wykorzystywane w realizacji ich codziennych zadań, w jaki sposób projektować usługi publiczne jak najbardziej dopasowane do potrzeb ostatecznych odbiorców oraz jak skutecznie włączać tych ostatecznych odbiorców w proces projektowy.

2) „GovTech inno_LAB”, którego celem jest podniesienie kompetencji jednostek samorządu terytorialnego w zakresie wdrażania innowacji i współpracy

z innowatorami (środowiskiem naukowym, przedsiębiorcami MŚP, w szczególności startupami).

Kolejnym źródłem finansowania inwestycji z budżetu UE, przeznaczonym na budowanie konkurencyjności gospodarki są również środki z Instrumentu na Rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności. Budżet Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności (KPO) to prawie 60 mld euro, w tym 25,3 mld euro dotacji i 34,5 mld pożyczki. Inwestycje KPO dotyczą kilku kluczowych obszarów gospodarki w tym również wspierają przedsiębiorców, których celem jest pobudzenie inwestycji i zwiększanie wydajności, odporności i konkurencyjności polskiej gospodarki. Wśród inwestycji w tym obszarze można wymienić następujące: projekty na rzecz dywersyfikacji i skracania łańcucha dostaw produktów rolnych i spożywczych oraz budowy odporności podmiotów uczestniczących w łańcuchu (ok. 1,4 mld euro), inwestycje wspierające robotyzację i cyfryzację w przedsiębiorstwach (450 mln euro), inwestycje dla przedsiębiorstw w produkty, usługi i kompetencje pracowników oraz kadry związane z dywersyfikacją działalności (ok. 320 mln euro).

Innym ważnym obszarem wsparcia z KPO są inwestycje z zakresu nowoczesnych technologii i transformacji cyfrowej. W ramach tego obszaru realizowane będą m.in. projekty dotyczące dostępu do bardzo szybkiego Internetu na obszarach białych plam (ok. 1,4 mld euro), wdrożenie e-usług publicznych, wprowadzenie rozwiązań IT usprawniających funkcjonowanie administracji i sektorów gospodarki oraz technologie przełomowe w sektorze publicznym, gospodarce i społeczeństwie (100 mln euro), wyrównanie poziomu wyposażenia szkół w przenośne urządzenia (ok. 550 mln euro), wdrażanie e-kompetencji (ok. 183 mln euro), wsparcie transformacji cyfrowej przedsiębiorstw z wykorzystaniem chmury obliczeniowej (650 mln euro).

Dodatkowo rząd realizuje również szereg projektów strategicznych, jak na przykład projekt Platforma Przemysłu Przyszłości, której działalność koncentruje się na zagadnieniach związanych z dostosowaniem polskiej gospodarki do wyzwań wynikających z czwartej rewolucji przemysłowej. Celem Platformy jest działanie na rzecz wzrostu konkurencyjności przedsiębiorców poprzez wspieranie ich transformacji cyfrowej w zakresie procesów, produktów i modeli biznesowych, wykorzystujących najnowsze osiągnięcia z zakresu automatyzacji, sztucznej inteligencji, technologii teleinformatycznych oraz komunikacji pomiędzy maszynami oraz człowiekiem a maszynami z uwzględnieniem odpowiedniego poziomu bezpieczeństwa tych rozwiązań.

Pytanie nr 2: Jakie są główne naturalne zasoby i atuty poszczególnych regionów, na których można bazować w celu budowania ich przewag konkurencyjnych, a także w jaki sposób rząd planuje wykorzystać te zasoby?

Potencjał endogeniczny poszczególnych województw jest ważny, a każde województwo opiera się na nim w swoich strategiach rozwoju. Dla polityki regionalnej istotne jest wzmacnianie konkurencyjności, wykorzystanie niewykorzystanych dotychczas potencjałów, wzrost zatrudnienia i poprawa zagospodarowania przestrzennego każdego regionu.

Samorządy regionalne odgrywają kluczową rolę w kształtowaniu polityki regionalnej oraz w procesie programowania rozwoju, zarządzania nim i realizacji działań rozwojowych na poziomie regionalnym. Koordynują również działania rozwojowe na poziomie województwa oraz są odpowiedzialne za nadzór nad procesami realizacji polityki regionalnej. Diagnozują sytuację w zakresie potencjału lub tendencji rozwojowych różnych terytoriów oraz oceniają skuteczność i efektywność poprzednich interwencji. Koordynują i animują współpracę między samorządami gminnymi i powiatowymi, angażując je w proces programowania i realizacji polityki regionalnej na poziomie województwa.

Polityka rozwoju poszczególnych województw i decyzje dotyczące budowy przewag konkurencyjnych kształtowane są przez samorządy regionalne i samorządy lokalne w danym regionie. Działania dotyczące m.in. pobudzania aktywności gospodarczej oraz podnoszenia poziomu konkurencyjności i innowacyjności gospodarki województwa zawarte są w strategii rozwoju województwa, która jest spójna ze średniookresową strategią rozwoju kraju i krajową strategią rozwoju regionalnego.

Narzędziem, które skutecznie pomaga w zarządzaniu potencjałami naturalnymi, historycznymi itp. regionów są programy regionalne. Z kolei szczególnie istotne dla właściwego określenia kierunków i warunków dofinansowania każdego programu regionalnego dla danego województwa na lata 2021-2027 oraz finansowanych z niego, przy uwzględnieniu wkładu krajowego, priorytetowych przedsięwzięć są kontrakty programowe. To właśnie one przyczyniają się do osiągnięcia zrównoważonego rozwoju różnych regionów kraju poprzez precyzyjne adresowanie zasobów finansowych, pochodzących zarówno z funduszy unijnych, jak i wkładu krajowego, do obszarów o największych potrzebach rozwojowych, gdzie koncentrowane są działania stymulowania rozwoju. Zgodnie z art. 9 pkt 1 kontraktu samorząd wojewódzki zapewnia ze środków programu regionalnego instrumenty wsparcia dla obszarów strategicznej interwencji o znaczeniu krajowym, tj. miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze oraz obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją, wskazanych w KSRR. Ponadto na podstawie art. 9 pkt 4 kontraktu samorząd województwa obejmuje występujące na terenie województwa miejskie obszary funkcjonalne instrumentem Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych (ZIT) celem zapewnienia im wsparcia koordynacyjnego przy podejmowanych działaniach rozwojowych. Dodatkowo do

każdego z programów załączony jest wykaz przedsięwzięć priorytetowych finansowanych w ramach programu regionalnego dla danego województwa.

W szczególności zaś wykorzystanie Instrumentów Terytorialnych takich jak ZIT, RLKS (Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność) oraz IIT (Inne Instrumenty Terytorialne) we wdrażaniu programów regionalnych, umożliwia realizację działań „bliskich” społecznościom lokalnym oraz wykorzystujących i budujących zasoby i możliwości danego obszaru i lokalnej społeczności. W obecnej perspektywie finansowej Polska zdecydowała się na kilkukrotne zwiększenie liczby instrumentów ZIT, IIT i RLKS, co świadczy o skuteczności tych instrumentów.

Pytanie nr 3. Czy istnieją plany na kreowanie nowych elementów klimatu inwestycyjnego w regionach, a jeśli tak, to jakie są główne założenia tych planów oraz jakie narzędzia polityki regionalnej zostaną wykorzystane w celu ich realizacji?

Obecna polityka regionalna stoi przed licznymi wyzwaniami. Z jednej strony jej głównym celem jest osiągnięcie długoterminowych zmian strukturalnych w regionach o niekorzystnym położeniu i zmniejszenie regionalnych dysproporcji społeczno-gospodarczych. Z drugiej strony polityka regionalna musi reagować na różne kryzysy krótkoterminowe, takie jak łagodzenie skutków gospodarczych pandemii COVID-19 oraz radzenie sobie z konsekwencjami wojny ukraińsko-rosyjskiej, kryzysem energetycznym i kosztami energii oraz inflacją wpływającymi na koszty życia. Ponadto osiągnięcie celów związanych ze zmianami klimatycznymi, które mają znaczący wpływ na produkcję przemysłową, wytwarzanie energii i zatrudnienie, ma fundamentalne znaczenie dla wszystkich działań strategicznych. Inne istotne wyzwania to masowa migracja i starzenie się społeczeństwa, które mogą pogłębić nierówności regionalne i społeczne.

W kontekście ostatnich kryzysów z jakimi przyszło się borykać regionom należy również zaznaczyć, że polityka spójności szybko i efektywnie została dostosowana do skutków pandemii COVID-19. Podjęte działania obejmowały zarówno zmiany legislacyjne, mające na celu dostosowanie polityki spójności do nadzwyczajnych warunków wynikających z wybuchu pandemii, jak również dedykowanie dodatkowych środków dla polityki spójności 2014-2020 w ramach instrumentu REACT-EU. W 2020 r. zostały przyjęte dwie nowelizacje rozporządzenia ogólnego, które przede wszystkim uelastyczyły możliwości wykorzystania funduszy w celu zarówno wsparcia sektora ochrony zdrowia, jak również przedsiębiorców, którzy ucierpieli na skutek kryzysu. Ponadto wprowadzono wiele mechanizmów uelastyczniających zarządzanie funduszami. Dedykowano dla państw członkowskich dodatkowe środki w postaci mechanizmu REACT-EU (Recovery Assistance for Cohesion and the Territories of Europe – wsparcie na rzecz odbudowy służącej spójności oraz terytoriom Europy) dysponującego alokacją w wysokości 47.5 mld euro, które to środki pochodziły z budżetu Europejskiego Instrumentu Odbudowy (EIO - Next Generation EU). Polska została jednym z głównych beneficjentów tego instrumentu z alokacją

prawie 2 mld euro. Środki z tego instrumentu zasiliły przede wszystkim inwestycje w ochronę zdrowia, wsparcie przedsiębiorców, transformację cyfrową i energetyczną.

Aby efektywniej radzić sobie ze zmianami i lepiej budować swoją odporność na aktualne i przyszłe kryzysy oraz budować przewagi konkurencyjne regiony wraz ze stroną rządową rozpoczęły tworzenie wspólnych inicjatyw będących odpowiedzią na zachodzące zmiany. Przykładem takiej inicjatywy jest jeden z ostatnio uruchomionych programów o charakterze terytorialnym o nazwie „Rządowy program rozwoju północno-wschodnich obszarów przygranicznych na lata 2024 -2030”. Celem strategicznym programu jest poprawa jakości życia mieszkańców północno-wschodnich obszarów przygranicznych poprzez ograniczenie negatywnych skutków ataku Rosji na Ukrainę oraz stworzenie trwałych podstaw umożliwiających rozwój społeczno-gospodarczy z poszanowaniem środowiska naturalnego. Beneficjentami Programu są JST bezpośrednio przylegające do granicy północnowschodniej z województwa: warmińsko-mazurskiego, podlaskiego, podkarpackiego i lubelskiego. Zakres Programu obejmuje m.in.: poprawę transportowej infrastruktury drogowej oraz infrastruktury towarzyszącej i poprawę bezpieczeństwa drogowego, realizację działań z zakresu zielonej i niebieskiej infrastruktury dla ochrony środowiska naturalnego, stworzenie warunków do rozwoju zrównoważonej turystyki w oparciu o endogeniczne potencjały, działania służące poprawie stanu infrastruktury edukacyjnej, zdrowotnej i społecznej.

Ponadto rząd kieruje również dodatkowe wsparcie dla regionów przechodzących transformację przemysłową, gdzie odbywa się bądź odbywało się przez lata wydobywanie paliw kopalnych. Fundusz w ramach którego realizowane jest wsparcie to Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji (FST). W regionach górniczych zakwalifikowanych do wsparcia w ramach FST, tj. w częściach woj. dolnośląskiego, łódzkiego, małopolskiego, śląskiego i wielkopolskiego władze regionalne we współpracy z władzami z władzami krajowymi (MFiPR, MKiŚ, MAP) przygotowały terytorialne plany sprawiedliwej transformacji (TPST), które określają jak ma przebiegać na tych obszarach transformacja w kierunku gospodarki neutralnej dla klimatu oraz jak wykorzystane zostaną środki FST na ten cel.

Celem FST jest ograniczenie negatywnych skutków społeczno-gospodarczych (oraz innych) planowanej transformacji energetycznej. Regiony korzystające ze wsparcia FST dążą do stopniowego uniezależnienia się od przemysłu węglowego, kosztem postawienia na nowe inteligentne specjalizacje identyfikowane na poszczególnych terytoriach.

Mając na uwadze obecne trendy rozwojowe, w tym politykę klimatyczną UE, należy ocenić, że zmiana regionalnych profili gospodarczych oraz inne działania polegające na budowaniu wspólnej odporności na kryzysy niewątpliwie przyczynią się do poprawy atrakcyjności inwestycyjnej, w regionach oraz przyspieszą ich rozwój społeczno-gospodarczy.

Pytanie 4. W jaki sposób rząd planuje promować współpracę pomiędzy sektorem publicznym, prywatnym i akademickim w celu wspierania innowacyjności i konkurencyjności gospodarki regionalnej?

Dokumentem kładącym szczególny nacisk na wzmacnianie współpracy na poziomie lokalnym, regionalnym i ponadregionalnym jest KSRR. Strategia zakłada, że polityka regionalna oferować będzie instrumenty pozwalające terytorializować polityki publiczne nie tylko poprzez współpracę między rządem a samorządem województwa, ale także w skali lokalnej, ponadlokalnej, regionalnej a nawet ponadregionalnej.

Jednym z założeń Programu FENG jest wspieranie współpracy pomiędzy sektorem prywatnym a akademickim. Cel ten będzie realizowany przez szereg działań, w tym m.in. poprzez wzmocnienie: a) potencjału sektora nauki, w szczególności w zakresie współpracy z firmami i transferu technologii, b) profesjonalizacji i rozszerzenia działalności ośrodków transferu technologii, a także rozwoju kompetencji osób zarządzających ośrodkami badawczymi, c) potencjału do uzyskania przez organizacje badawcze wyższych przychodów z tytułu komercjalizacji, d) realizacji usług badawczych na zlecenie, kompetencji naukowców w zakresie zarządzania biznesowego oraz współpracy.

W ramach Ścieżki SMART realizowanej w ramach programu FENG dedykowany jest konkurs na konsorcja przedsiębiorstw z organizacjami badawczymi. Projekty realizowane w konsorcjum z organizacją badawczą mogą dotyczyć wspólnej realizacji prac badawczo-rozwojowych.

Ponadto w ramach prac prowadzonego przez MFiPR Podkomitetu ds. wymiaru terytorialnego, przygotowane zostały i przyjęte 27 czerwca 2024 r.

Rekomendacje dot. wzmocnienia wymiaru terytorialnego polityk publicznych, które uznają za kluczowe w politykach publicznych zapewnienie lepszej koordynacji międzysektorowej, sektorowo-regionalnej, między - i wewnątrzregionalnej oraz w wymiarze lokalnym – w odniesieniu do procesów wspierania różnego typu terytoriów. W prace nad dokumentem zaangażowane zostały resorty, regiony, związki JST. Rekomendacje wskazują na potrzebę wzrostu zaangażowania społeczeństwa obywatelskiego w planowanie, podejmowanie decyzji oraz monitorowanie procesów rozwojowych prowadzonych przez administrację publiczną różnych szczebli poprzez:

- a) dążenie do partycypacyjnego modelu programowania polityk publicznych zakładającego szeroki udział przedstawicieli (reprezentujących sektory publiczny, społeczny i gospodarczy) różnego typu terytoriów w celu ich większego zaangażowania w projektowanie strategicznych kierunków rozwoju czy
- b) kreowanie inicjatyw i tworzenie warunków zachęcających partnerów społecznych i gospodarczych oraz przedstawicieli organizacji społeczeństwa obywatelskiego, w tym organizacje pożytku publicznego do partycypacji w procesach rozwojowych.

Należy zaznaczyć, że polityka regionalna w Polsce zachęca samorządy do współpracy na poziomie ponadlokalnym, zwłaszcza na obszarach funkcjonalnych. Samorządy są coraz bardziej świadome znaczenia wzajemnej współpracy i coraz częściej dostrzegają płynące z niej korzyści, zwłaszcza że wyzwania stojące przed władzami lokalnymi i regionalnymi wykraczają poza granice administracyjne. Tworzenie partnerstw JST pokazuje, że dzięki wielopoziomowym wspólnym inicjatywom i projektom lokalne podmioty mogą rozwiązywać swoje problemy i czerpać korzyści ze wspólnej pracy. Takie podejście przyczynia się do rozwoju ich terytoriów. Wzmacnianie budowania zdolności administracyjnych, zwłaszcza na najniższym szczeblu sprawowania rządów, odgrywa ważną rolę w procesie budowania skutecznego systemu wdrażania polityki oraz rozwoju społeczno-gospodarczego terytoriów.

Z poważaniem

Katarzyna Pełczyńska-Nałęcz

/podpisano elektronicznie/